

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Égész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Égész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Égész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 14.

Egyházi bajok.

Tegnap kezdette meg az ág. hitvallásnak bányai egyházkerülete évi közgyűlését, Zsilinszky Mihály államtitkár, kerületi felügyelő vezetése alatt.

A felügyelő érkezettnek látja az időt arra, hogy a tettek mezejére lépjenek. Azt is megmondja, hogyan. A lekipásztörök lépjenek ki a sablon munkából s ezentúl mélyebben nyuljanak bele a közélet minden mozgalmába, mely a vallás-erkölcsi életet érinti.

Ebben tökéletesen igaza van a felügyelő urnak.

Olyan egyház, mely semmi hatással nincsen a társadalomra, olyan papság, mely egyháza igazaiért semmit sem tesz, mely sablonos funkciója után zsebre dugott kézzel nézi a világot s nem igyekszik egységesíteni, tömöríteni hiveinek erejét egyháza érdekében, az ilyen egyház és papság nem érdemli meg, hogy éljen.

Az államtitkár felügyelő ur beszédje mély benyomást tett, mint minden lap elismeri.

Hogy a katolikus papság semmi egyebet nem tett évekkal ezelőtt az egyházpoltikai törvények idején, mint a mit ez a tanács kíván, hogy azt ugyanezen lapok a leghevesebb gyűlölet hangján tárgyalták, az el van feledve régen.

A katolikus klérus ugyan mihez tartását nem a napi divattól és annak tükrétől, a sajtótól veszi s így munkájában nem zavartatja magát a támadások által,

de mégis a sajtónak ez a Pálfordulása bizonyára nem kerüli ki figyelmét.

Azt nem gondolhatja senki, hogy a mi a katolikusoknak bűn, az a protestánsoknak erény, hogy a sajtó felekezeti szerint válogatja kegyenczét, hanem az idők jelének kell tekinteni azt a szíves támogatást, melylyel a sajtó egy kisebb felekezet iránt tanusít és akkor nyújt, mikor a társadalmi akció terére kíván — jobb késő, mint soha — lépni.

Ugy látszik a boszorkány pilulák, melyeknek maszlágával évek óta traktálják az országot, kezdenek undort okozni.

Micsoda hazug teoriák jártak nem régen még, mint a liberálizmus garanciái. Minden ifju óriás tudta az axiómákat, a vallás a szív ügye, magán dolog, templomba való csak; vagy czivil téren, hogy a király uralkodik, de nem kormányoz, vagy politikai téren, hogy a parlament felesleges, ugys a többség dönt, tehát elég a többség.

Hazugságok voltak ezek, mikre kezdünk pirulva gondolni, mik csak arra valók voltak, hogy a tekintélyek narkotizáltassanak s apró stréberek és frondörök uralkodjanak az élő, de mozgásától megfosztott tekintélyek nevében.

A társadalmi akciót az ág. hitvallásnak egy maguk között, maguk hasznára létesített kölcsönös biztosító szövetsége által kezdik meg.

Helyesen. Minden felekezetnek meg kell értetnie hivaival, hogy a mint a becsület nem csak otthon kötelez, hanem mindenütt, úgy a vallásos meggyőződésnek sem szabad elpárologni a templom falán kívül.

Az egész élet direktívumává kell lenni azoknak az erkölcsi szabályoknak, mit a hite nyújt kinek-kinek és nyomorult gyáva biz az, a ki nem meri a társadalomban megvallani azt, mit térdére borulva vall a templomban.

Nem hit az, mely csak a templom ajtajáig tart s pusztítja az az erkölcsöt, nem építi, ki megtagadja a világban azt, mit egyházában szentnek hirdet.

A néppárt egysége.

Egyes lapok egy hét óta állandóan hirdetik, hogy a néppártban szakadás állott volna be, Lepsényi Miklós ugyanis, akivel a Zimándy—Lepsényi—Olay-heczcz óta a néppárt minden összeköttetést megszakított, lapjában egy új 29 pontból álló programot állított össze, amelyről azt hirdették egyes lapok, hogy azt több néppárti képviselő is elfogadta és aláírta. Zichy Nándor gróf már a múlt héten kijelentette Érsek-Ujvárt, hogy ez új programhoz a néppártnak semmi köze. Most pedig, f. hó 12-én az országgyűlési néppárt ülést tartott, melyből a következő, valamennyi néppárti képviselő által aláírt nyilatkozatot adták ki:

Mi, a néppárt alulirott országgyűlési képviselői, minden félreértés, gyanúsítás és föl is merült ráfogásokkal szemben ezennel kijelentjük, hogy mi a néppárt eredeti, országos értekezletén megállapított s 14 pontba foglalt programjától eltérni soha és semmiben sem kívántunk, annak bármily nemű megváltoztatására, megcsontítására, vagy megtoldására nem is gondoltunk és így a Lepsényi Miklós orsz. képviselő ur által önkényűleg összeállított és hirdetett 29 pontos új programot sohasem helyeseltük, alá meg annál kevésbbé írtuk, hanem ellenkezőleg annak több pontját mindig helytelenítettük, ma

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A cousin.

Írta: Stella.

Irén csak azért nem viszonzta Józsi forró igaz érzelmeit, mert az őt túlságos rajongással vette körül. Ha nem törődik vele, ha talán rá sem néz, ha más leánynak udvarol, bizonyára igyekszik minden telhetőt elkövetni, hogy tetszék neki, hogy meghódítsa. Unoka testvérek voltak, együtt nőttek fel, a szülők már gyermekkorukban egymásnak szánták őket. Nem akarták, hogy közös vagyon idegen részbe jusson. A leány hagyta a szülőket tervezni, Józsit remélni, de el volt tőkelve, annak idején úgy tenni, amint neki tetszik és nem úgy, mint majd az öregeknek tetszeni fog.

Hiába — monologizált gyakran — én mégis csak a magam tetszése és kedve szerint fogok választani. Apa, mama egy ideig keseregnek, de végre is belátják, hogy igazam van, hogy nem köthetem le magamat egy egész életre olyan emberhez, a kit nem szeretek. Ezt csak nem kívánhatják tőlem, ilyen áldozatot nem akarok hozni azért a pár száz hold földért.

És mikor elkövetkezett az ideje szint is vallott. Hiábavalók voltak, az érvek a könyörgések. Irén hajthatatlan maradt.

— Szerettem mint rokonomat — mondta

anyjának — tisztelem becsülöm, mint derék, minden tekintetben kifogástalan férfit, de szerelmet nem érzek iránta.

— Most pedig boldogabb az olyan házasság, hol a férfi szereti jobban nejét, mint megfordítva. A nő nagy odaadó szerelme hamar unott lesz előtte, még ha ki kell azt küzdenie, ha nem könnyen jut hozzá, jobban megbecsüli s éhsandóbb is.

— De hát én is egy vagyok vele anyám. E tekintetben egészen olyan természetű vagyok, mint Józsi, ha nem szeretne oly nagyon, ha ki kellene vivnom a szerelmét, talán a legboldogabb lennék a világban, mert ő felesége számára, ha szeretni fogja, paradicsommá fogja változtatni az életét, de úgy . . .

— Ugyan menj kérlek, szeretem az ilyen regényből kilopott élményes érveteket! Hol olvastad, ha szabad kérdeznem?

— No anyám, ugyan rossz véleményed lehet rólam, ha ilyen még fel is tételezel, azt hiszem eddigi viselkedésem nem adhatta tanujelét ilyen feltevésnek. Sokkal önállóbb és sokkal realisabb vagyok.

— Ha realisnak tartod magad, akkor nem szabad a Józsi ajánlatát vissza utasítanod. A mi pedig önállóságot illeti, az inkább nevezhető önfejlésnek.

— Hagyjuk ezt az áldatlan vitatkozást anyám. Ismered és tudod hogy ezúttal úgy sem érsz vele. Ha csak egy picit szeretsz, nem beszélsz többet a dologról, én úgy is csak ahhoz fogok menni, a kit szeretek . . .

Az anya közbe akart még szólni, de Irén az ablakra mutatott.

— Vendég jön — mondta — menj kérlek, fogadd őket.

— Ezek sem találhattak jobb időt — szolt elhagyva a szobát, hogy háziaszonyi hivatásának eleget tegyen.

Hiábavaló volt minden rábeszélés, atyai beleavatkozás, Irén megmaradt elhatározása mellett. A szülőknek engedniök kellett, mit is tehettek egyebet, gyermekük boldogságáért felelősek voltak Isten előtt is. Nehezükre esett ugyan az évek óta dédelgetett ábrándról lemondani, de hiába, ha nem lehetett másképp, ha az az önfejlő gyermek mást akart. Így, ha nem jól ütne ki a dolog, nekik nem tehet szemrehányást.

Irén egészen újra éledt, mikor Józsi a kikoszorázás után hosszú utra indult, a fiatal ember közelléte feszélyezte, szemrehányó tekintete fájdalmat okozott szívének.

— No de lányom — mondta egyszer az apa, amint az esti félhomályban, csak a kályha tüzétől bevilágított szobában együtt ültek — most már szeretném ismerni azt, a kiért Józsit visszautasítottad.

Irén örült, hogy a sötétség elrejtette pirulását, csak nagysokára szólalt meg.

— A napokban bemutatom.

— Hol?

— A kaszinó bálban.

A leány epedve várt erre a pillanatra és mégis félt tőle, tudta, hogy a fess tűzér fő-

is ugyanazt cselekedszük és megbotránkozásunkat fejezzük ki azon méltatlan támadás fölött, melylyel 5 lapjának legutóbbi számában *Zichy* Nándor és *Eszterházy* Miklós Mórész gróf urakat illette.

Budapest, 1899. szeptember 12-én tartott pártértekezletünkön.

Néppárti gyűlés.

A lőcsei és iglói választókerület polgárai a szepesmegyei *Sibrán*, 1899. szept. 17-én, vasárnapon, d. u. 3 órakor *néppárti népgyűlést* foglaltak tartani a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Zichy* Nándor gr., tolmácsolja *Kompányik* Czölestin, lőcsei apát. 2. *A néppárti közgazdasági programjáról*. Tartja: *Kern* Gyula, márkusfalvi plébános. 3. A néppárt működéséről. Tartja: *Kálmán* Károly, orsz. képviselő. 4. Elnöki zárszó.

Evangelikusok közgyűlése.

— Második nap. —

Ma reggel 9 órakor folytatták a bányakerületi közgyűlést. Kimondották, hogy jövőben a kerületi háztartást szabályrendeletig kell kezelni és ezentúl a számvevőszék vizsgálja meg. *Petrovits* Soma esperes felszólalására elhatározták, hogy a Blankenstein gróf által, theologusok segélyezésére hagyományozott 6000 forint dolgát, annak biztosítására felkérlik az egyetemes közgyűlést. A közalapokról szóló jelentés tudomásul vétele után kimondotta a közgyűlés, hogy a feleslegekről minden egyházmegye szabadon rendelkezessen és legcélszerűbben tartalékalap létesítésére használhatná fel. A szarvasi tanító-képző kérdésénél élénk vita fejlődött ki s végre is *Benke* Gyula lelkes felszólalása után a közgyűlés a szarvasi tanító-képzőt kerületinek mondotta ki és részére erre az évre 2000 forint évi segélyt szavazott meg. Ezt a segélyt a jövőben is megadják és egyalkalommal felszólítják, *Fabinyi* Teofil indítványára, az egyes kerületbeli egyházmegyét, hogy egyszeri adományokkal járuljanak hozzá a tanító-képző méltó fejlesztéséhez.

A horvát-szlavon egyházakra vonatkozólag felterjesztést intéz a közgyűlés az egyetemes gyűlés elé, hogy ezen egyházakból külön esperességek alkossanak s azt csatolják a bányakerülethez.

A tiszai egyházkerület amaz indítványát, hogy azokat az egyházakat, ahol ág. hitv. ev. és ev. ref. hívek is vannak, egyesült egyházaként szervezzék és hogy a budapesti tudomá-

nyos egyetemen államköltségen felállítandó theologiai fakultás mielőbbi létesítése iránt a kormányt megkeressék, pártolólág terjesztik fel az egyetemes közgyűlés elé. Ugyancsak hozzájárult a közgyűlés *Veres* József indítványára a tiszai egyházkerület amaz indítványához is, hogy az ev. lelkesek állami segélyének felemelése tekintetében megkeressék intézessék a kormányhoz. A tanító választást szabályozó szabályrendeletet az egyetemes közgyűlés visszaküldte pótlások eszközzése végett. A kerületi közgyűlés a kívánt módosításokat végrehajtva származtatja újra az egyetemes közgyűlés elé. Pestmegye, Csanád, Csongrád és Ujvidék egyházainak ügyrendjeit és szabályrendeleteit jóváhagyta a közgyűlés. Tót-Komlós szabályrendeletét pedig hosszabb vita után a jogügyi bizottság javaslatához képest az egyházmegye elé utalják. A vitában többszöri felszólalással részt vettek *Haviár* Dániel, *Veres* József, br. *Podmaniczky* Géza, *Zsigmondy* Jenő és a bizottság előadója, dr. *Balassa* Károly. A turóczi egyházmegyének *Ujhelyi* Attila főszolgabíró ellen emelt panaszát a közgyűléshez visszautasítja. *Élénk visszatérést kellett a turóczi egyházmegye azon kérelme, hogy az egyházmegye ügyrendjének tárgyalási nyelve és jegyzőkönyvi nyelve kizárólag tót legyen.* A kerületi közgyűlés zajos helyesléssel tette magáévá a jogügyi bizottság javaslatát, hogy a turóczi egyházmegye bármely tagjának egyformán van joga akár anyanyelvén, akár magyar nyelven részt venni a tárgyalásokon. Ez ellen csak *Vanovits* szólalt föl, többek közt fölemlítve azt is, hogy a jogügyi bizottság javaslatának elfogadása esetén az egyházmegye tárgyalásain örökös lesz a zavar, mert a tót ajku tagok nem engedik meg a magyar felszólalást. A közgyűlés tagjai élénk megbotránkozással utasították vissza ezt a kijelentést és változatlanul elfogadták a jogügyi bizottság javaslatát.

Az arad-békési egyházmegye ügyrendjét némi változtatással elfogadták. Ugyancsak az arad-békési egyházmegye javaslatára pártoló fölterjesztést intéznek az egyetemes közgyűléshez egy kölcsönös ág. hitv. ev. biztosító társulat létesítése tárgyában.

A bányakerületből kivált egyházak a kerület alapjaiból részt kértek. A közgyűlés azonban kérelmeikkel elutasította őket.

Jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a közgyűlés gróf *Steinlein*-nak, aki a selmeczi Lyezeumot évek hosszú sora óta hathatósan gyámolítja és azonkívül is sok segélyben részesíti a kerületet.

A fegyelmi eljárás szabályrendeletét a közgyűlés némi változtatásokkal elfogadta.

A gyermekvédő kongresszus.

A gyermekvédő kongresszus szakosztályai, — a jogi szakosztály kivételével, mely holnap kezdi meg üléseit, — tegnap délelőtt ülést tartottak részint a főrendiház, részint a képviselőház termeiben. Az ülésekről a következőkben számolunk be.

Paedagógiai szakosztály, a képviselőház nagy üléstermében. *Péterfy* Sándor, a kongresszus megbízottja, 9 órakor megnyitván az ülést, a választásokra került a sor. Megválasztották elnököknek: *Hegedüs* Istvánt, *Ujváry* Bélát, *Lakits* Vendelt, *Sretvizer* Lajost, *Péterfy* Sándort, *Ember* Károlyt, *Böser* Jánosné és *Számord* Ignácot. Főtákaroknak: *Peres* Sándort, *Nemcskay* Irmát, *Magyar* Józsefet, *Szöts* Andrást és *Halász* Saroltát.

Hegedüs István elfoglalván az elnöki széket, gyönyörű megnyitó beszédében báláját fejezi ki a fővárosnak, amaz áldozatkészségeért, hogy *Brunsvik* Terézia grófné érdemeit méltányolva, emléktáblát készíttetett, melynek leleplezése e hó 16-án, szombaton fog megtörténni. Meghívja a szakosztályt erre az ünnepségre és indítványozza, hogy egy küldöttség köszönje meg a főváros tanácsának ezt a cselekedetét. A szakosztály az indítványhoz örömmel hozzájárul. Ezután *Peres* Sándor tartja meg előadását. *A házi nevelés ferdeségei a gyermekvédelem szempontjából.*

Geőcze Sarolta, a tétel második előadója, *Peres* indítványának egyes pontjaihoz szól hozzá s azokat a maga szempontjából is magyarázva, a tételt elfogadásra ajánlja.

Ezután *Sretvizer* Lajos a második tárgy előadója lépett az előadói állványra. Tétele ez: *„Tapasztaljuk-e a gyermekek kora érettségét s annak káros következményeit s mit tehetünk ellenük?”*

A paedagógiai szakosztály a délután folyamán az intézeteket látogatta meg.

A jótékonykorsági szakosztályban báró *Malcomes* Jeromosné és *Gajzágó* Manó táblai bíró elnökök. A megjelenteket *Gajzágó* elnök üdvözölte s megalakította mindjárt a szakosztályt. A titkári teendőket *Németh* József miniszteri titkár bízta meg; azután *Malcomes* báróné indítványára *Gajzágó* Manó táblai bírót, az ismert emberbarátot lelkesedéssel egyhangulag díszelnöknek választották. Díszelnökök lettek még: gróf *Battyányi* Alajosné, *Tisza* Kálmánné, báró *Gerliczy* Félixné.

Gajzágó Manó elnöki megnyitó beszédében kifejtette, hogy a jótékonykorsági szakosztály hivatása gondoskodni azokról az eszközökről, amelyek a csecsemőkortól az értelmiség koráig megkiváncsoltatnak, gondoskodni az elhagyott gyer-

hadnagy, aki álmai tárgya volt, nem a legszívesebb fogadtatásba fog részesülni. A öregek a hadsereg iránt sohse tápláltak valami gyöngéd érzelmeket.

— A nevét nem szabad addig tudnom — kérde az apa?

— Olyan kíváncsi vagy apuska?

— Csodálkozol? Hadd tudjam legalább, milyen izlése van az én kis akaratos lányomnak.

— Jó, azt elhiheted.

— A nevét halljuk.

— Horvát Imre.

Az apa hevesen ugrott fel ülő helyéből.

— Az a csécsap tüzer tiszt?

— De apám...

— Annak neveltem én leányt? Istenem... Istenem.

Irén oda ment hozzá, gyöngéden megsimogatta az arcát.

— Ő csak jókedvű, vig fiu apám, de nem csécsap, szeretem nagyon s ő is viszonozza érzelmeket, kérlek ne gördíts akadályt gyermeked boldogsága elé.

— Szegény leány! adja Isten hogy bal-sejtelmem ne teljesüljön, hogy boldog légy azzal a könnyelmű Don Juannal.

— Hát nem ellenkezel? ... köszönöm, köszönöm — szólt hálásan megcsókolva apja kezét s rohant a szobájába, megírni neki, hogy jöhet, hogy megkérheti a kezét.

Az esküvőt rövid pár hét alatt meg is tartották s a száguldó vonat két tulboldog ha-

landót vitt Olaszországba nászutjára. Józsi Konstantinápolyban vette az esküvőről szóló hírt. »Vajha boldogabb lenne nálam — irta reszkető kézzel nagynénjének — ez nekem elégtétel lesz.«

Az ifju párt gyönyörűen, igazi nagyuri kényelemmel berendezett lakás várta, midőn nászutjáról hazatért. A fiatal asszony megalapozta a szülői szeretetnek, gyöngédségnek minden lépten megnyilatkozó tanujelét. Horvát Imrét is jóleső érzés töltötte el ilyen meg nem szokott s mindig áhitott kényelem láttára, gyöngéden s mintegy jutalmul csókolt meg nejét, kinek mindezt köszönheté s kinek szerelme nemcsak állandó jólétet, de tekintélyt is szereztek neki, mert Horvát Imre tudta, hogy másképp nem emelkedhet ki a homályból, hogy többi tisztársaihoz — kiknek mindenike nemes ősséggel, dus örökséggel dicsekedhetett — csakis gazdag, előkelő házasság által lehet méltóvá. Nagyrovagyó volt, ki akart emelkedni a szürke, tucsat emberek közül, bár tudta, hogy ezse, születése erre nem predesztinálják, de a mit a természet tőle itt megtagadott, bőven kárpótolta külsejénél, mert az ezredben nem volt nála szebb tiszt. Hogy tehát boldogan tapasztalta a szép *Sárosy* *Irén* ébredező szerelmét, az elképzelhető.

Horváték nyílt házat tartottak, az ő szalonjuk lett a kis város előkelőségének találkozó helye. *Irén* most még szebb volt, mint leány korában, kissé megbízott, ami gyönyörű magas alakjának csak előnyére vált. Az ezred

tisztjei valósággal körülrajongták a bájos szőke asszonyt, kinek mindenikhez volt egy mosolya, egy barátságos szava.

— Én féltékeny lennék — mondta *Imrén*ek egy házi multság alkalmával egy tisztársra, látva, hogy *Irén* sincs egyedül — hisz valósággal ostromolják azt az asszonyt.

— Menj kérlek — felelt *Imre* szép bajuszát pödörve — eszembe sem jut. *Irén* sokkal jobban szeret engem, de végre is fiatal és szeret mulatni, hát én elhagytam legénykori szenvedélyeimet? Én is szívesen mulatok.

Az őszi hadgyakorlatok következtek. Horváték azon tanakodtak, hogy hol töltse *Irén* azt az időt, addig szüleinél szokott lenni ilyenkor, de azok most fürdőre mentek. A fiatal asszony valami új, valami változatosság után vágyott, magának sem merete megvallani, mennyire meguntta ezeket az örökös tennisező, örökös tánczoló, jourozó, sima parketthez szokott délczag hadfiakat, kikre őt a férje annyit sem féltette, mintha testvérei lettek volna. Ez a közöny kissé bántotta őt. *Imre* vagy öntelt és azt hiszi, hogy nála nincs külön ember a földön, hogy őt nem képes senki a felesége szívéből kiszorítani, vagy vak, aki nem látja milyen, ésbontóan szép ez az asszony, akinek csak egy szavába kerülne és a lábainál van az egész tisztikar. Pedig ő most csak egy embert akart a lábainál látni, akit, mint hirtét, haza csábított az idegenből egy tündérszép barna leánynak ragyogó szeme.

Azt beszélték, hogy *Józsi* hazajön és el-

mekekről, azoknak testi és lelki fejlesztéséről, fogékonytá tenni őket a későbbi benyomások befogására. (Éljenzés.)

Ezután megkezdődtek az előadások.

Az első előadó báró Malcoms Jeromosné volt, aki indítványozta, hogy a munkáslakta városrészekben iskolák és menhelyek állításának föl nők felügyelete mellett, a gyermekek élelmezésére. A kongresszus a javaslatot elfogadta s elhatározta, hogy egy nemzetközi állandó bizottságot választ, a mely ezt a kérdést tanulmányozza s működésének eredményéről a legközelebbi kongresszuson jelentést teend.

Dr. Csáthy Lajos miniszteri tanácsos, a második előadó, a gyermekek üdülő helyeiről és a szünidei gyermektelepekről értekezett.

Omboni grófnő a kóborló utcái és elhagyott gyermekek sorsát vázolta s annak kiemelését kérte, hogy a kormányok tegyenek törvényhozási lépéseket az ily gyermekek kötelező állami ellátása érdekében.

Az indítványt elfogadták.

A szakosztály holnap délelőtt 9 órakor folytatja tanácskozásait. Délután a nőképző egyesület és a Fehérkereszt lelencházak tekintik meg, egyrésztük pedig Aszódra rándul a javítóintézet megtekintésére.

Az emberbaráti szakosztály 9 órakor kezdte meg a tanácskozást Dégen Gusztáv dr. elnöklése mellett. A megnyitó beszédet franciául dr. Szabó Sándor miniszteri titkár, a gyógypedagógiai tanintézetek előadója tolmácsolta.

A tisztikar megválasztása után az elnök a napirend dolgában akként intézkedett, hogy ma az értesítő szerinti pontokat intézik el, holnap pedig a testi és szellemi fogyatékosok osztályának programja kerül tárgyalás alá. Holnap a főrendiházban tartják az ülést.

A mai program első pontja a gyermekvédelem Svájcban. Előadója Hausmann C. F. (St. Gallen.)

Pótsa József főispán hozzájárulása után a benyújtott határozati javaslatot elfogadták.

A program második pontja Rousseauk (St. Philippe) a gyermekvédelmi intézmények nemzetközi szövetezése és a harmadik pont Bondy Ottóinak »A gyermekvédelem Bécsben« című felírása elmaradt.

A negyedik pontot, hogy milyen legyen a javítóintézetek berendezése, többen vitatták meg.

A mai nap utolsó tárgya volt, dr. Ino Milton Rhodes előadónak az angol törvény intézkedései az elhagyott gyermekekről.

Miután az előző meleg szavakban mondták köszönetet az előadóknak a tanulságos és szakavatott felolvasásokért, a szakosztály ülése bezárult.

Városi közgyűlés.

A milyen csendesnek képzeltük, olyan élénk volt tegnap a városi közgyűlés. Az izraelita törvényhatósági tagok közül a hosszú nap miatt egyetlenegy sem volt jelen a tárgyaláson.

Erre való tekintettel dr. Váradi Zsigmond indítványozta is mindjárt a 6. tárgynál, hogy halasszák el a közgyűlést. A többség azonban leszavazta az indítványt.

Mindjárt a polgármester jelentése kapcsán vita indult meg, hogy van-e joga a polgármesternek indítványt tenni a jelentésében.

Sokkal fontosabb Bertsey Györgynek a kijelentése, amit a villamos vasut ügyében tett. Ez egyenesen a város kijátszása lenne az excellenciás urak által protegált vállalat részéről.

Bertsey György ugyanis azt mondta, hogy a villamos vasut vállalkozói nem fognak reflektálni a villamos központi telep részére a város által 126,000 forint ellenében kijelölt területekre, hanem mástól szereznek be 5-6 ezer forintért alkalmas területet.

Ez nagyon keserves kiábrándulás volna, azonban azt hisszük, hogy ilyen paklit nem merészel egy társulat a várossal szemben megkísérteni. Mindenesetre azonban meg lesz a város joga arra, hogy hol engedélyezi a központi telepet.

A gyermek-kórház ügye még nagyobb vitát idézett elő. Dr. Váradi Zsigmond háromszor is szólott a kérdéshez, míg észrevette, hogy tulajdonképpen nem is azt a szabályzatot tárgyalják, a mely felett a jogügyi bizottság tanácskozott. Beszélt rosszakaratu félrevezetésről, porhintésről.

Pedig a dolog igen egyszerű.

A jogügyi szakbizottság azt a szabályrendeletet tárgyalta, a melyet a városi főorvos állított össze s a közegészségügyi bizottság is tárgyalta.

A városi tanács azonban, mint az a lapokban is előzetesen meg volt írva, ezt a szabályrendeletet mellőzte s a saját javaslatoként beterjesztette, a f. év július havában gyűlésezett szakértők által kidolgozott javaslatot.

Csak hogy a tanács tagjai vagy nagyon

megijedtek a dr. Váradi fellépésétől, vagy nem akartak színt vallani.

Mind a kettő öreg hiba.

Az óra már a 6-ost mutatta, de a városatyák annyira belemelegedtek a tanácskozásba, hogy a tárgysorozat teljes letárgyalását kérték. Este fél 7 óra után ez sikerült is.

*

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László dr. főispán elnöklése alatt jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Bozóky Béla, Guttmann József, dr. Hoványi Gyula, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Váradi Zsigmond, Beczkay Lajos, Bertsey György, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Déry János, Mészáros József, Mihálovics János, Miliák József, Sulyo-István, Széles Lajos, dr. Vucskics Gyula, Balogh Döme, Bartsch Sándor, Bottó Ferencz, Kunz Gusztáv, Száhlender Károly, dr. Vári Szabó Béla, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Istvánffy István, ifj. Rimler Károly, Lukács Ödön, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Busch Dávid, Ragány János, Szántó Lajos.

Az elnök megnyitja a gyűlést, mire felolvassák a polgármester havi jelentését, melynek főbb adatait ismertettük már. A jelentés megemlékezik a segesvári Petőfi-ünnepről, melyen a város képviseltette magát; fölemlíti továbbá, hogy Rulikovszky Kázmér sirját átvette Nagyvárad városa s az emlékre koszorút helyezett a polgármester a város közönsége nevében. A szalontai Arany-ünnepélyen Rácz Mihály képviselte a várost. Szól a jelentés a lefolyt kongresszusokról s ennek kapcsán az adományokról, melyek a városi szegények javára folytak be. Rátér a jelentés a vámkelésről alkotott szabályrendeletre, kifejtve, hogy a most érvényben levő szabályzat változtatása el nem kerülhet. A jelentésben végül az iránt tesz indítványt a polgármester, hogy a legközelebbi hónapban a gazdasági érdekekre való tekintettel, a szüretnek miatt ne tartsa meg a törvényhatóság közgyűlését.

A polgármester jelentéséhez többen hozzászóltak.

A vámkelés ellen.

Ismeretese azok a feljelentések, melyeket Balogh Döme törvényhatósági bizottsági tag tett a vámkelés személynél ellen. A polgármesteri jelentés kapcsán eziránt interpellált:

Váradi Zsigmond dr., aki sajnálkozásának ad kifejezést a fölött, hogy a tanács bizonyos hat krajczáros dolgokat annyira komolyan vesz, mint például a vámkelési ugynevezett szabálytalanságokat. A vámkelésre vonatkozó szabályrendeleteket illetőleg kérdést intéz a polgármesterhez. Tudomása szerint a vámkelés körül tapasztalt visszaéléseket megtorolták, de vajjon szabályszerűen vezették-e ebben a dologban a vizsgálatot? Ha ezt a kérdést a kellőleg ellenőrizik, ezt a kontrollt csupán illetékes tisztviselőjével gyakoroltathatja a város s nem indifferens urakkal, mert az ellenőrzéshez kizárólag tisztviselőnek van joga...

Hoványi Gyula dr.: Joga van a közgyűlés bármely tagjának. (Zaj.)

Váradi Zsigmond dr.: Bocsanat, csupán a tanácsnak erre illetékes tagja jogosult az ellenőrzésre. Ez jogi kérdés, az esetben nincs kitéve a tanács a közönség szekaturájának. A város, ha ellenőrizni akarja a saját közegeit, ellenőrizze maga, ha pedig a polgárok bármely tagja panaszt emel, ne engedjék, hogy a panaszos egyszersmind vádló legyen, hogy véleményeket adjon, vagy a vizsgálatra befolyást gyakorolhasson. (Mozgás.)

Bertsey György eközben a villamos vasut ügyének sürgetése dolgában szólal föl, kérve a polgármestert gyors intézkedésre.

Balogh Döme szólalt fel ezután. Bárha Váradi Zsigmond nevet nem is említett, mégis visszautasítja — ugymond — azt a vádat, mintha ő szavazott volna, vagy befolyásolta volna a vizsgálatot. (Zaj.) E kérdéssel összefüggően a szarvasmarhák után szedett felemelt fogyasztási adók ellen szólalt fel.

Bulyovszky József dr. polgármester nagy érdeklődés közepett emelkedett szólásra. Azon

veszi Jóób Honkát, kit Osztenében ismert meg. Irén szívét sajátos érzések ostromolták. Nem tudott ugyan erről számot adni, csak azt érezte, hogy neki Józsi látnia kell.

— Imre — mondta egyik esti sétatálmával férjének — tudod hova megyek, míg te a hadgyakorlaton leszel?

— Nem én.

— Lenke nénihez, ő most Pesten lesz a löversenyek alatt, aztán már olyan régen hív.

— Érttem, érttem... a régi ideálot akarod látni. Mi?

Szerencsére sötét volt s Imre nem látta neje pirulását.

— Ugyan kérlek hisz' ő unokatestvérem — mondta zavartan.

— Azok az unokatestvérek gyanusak...

különben ha akarsz menni, én nem ellenzem.

Irén öklöbe szorította a kezét, még erre sem féltékeny, no jó, majd megmutatom, hogy oka lesz rá.

A viszontlátásnak mindketten nagyon örültek, hisz oly rég látták egymást. Józsi annyit látott azóta, Irén meg mennyit szépült.

A régi tűz most még hatalmasabban lobogott a férfi szívében, most még jobban szeretette azt az igézően szép nőt és nagy erőltetésbe került bár, uralkodott magán. Nap, nap után ostoba fajankónak szidta magát, aki

gyáva megragadni a kínálkozó alkalmat, pedig sokszor úgy hitte, csak tőle függ. Irén észre

vette ezt, tetszett neki ez a játék, mikor már a kezei között érezte Józsi a zsákmányt, akkor

siklott ki egy ügyes ugrással. És ilyenek után szemrehányást tett magának, néha meg a férfi gyámoltalanságát szidta, mert most már vonzotta a vágy az ismeretlen után.

Már négy hetet töltöttek együtt, mikor Irént haza hívták szülei, haza érkeztek a fűdéből.

— Tarts velem — hívta az ifjut.

— Majd ha férjed hív, hangzott a válasz.

Az udvarias meghívót Józsi meg is kapta csakhamar unokanővére férjétől, de ugyanakkor egy másik levelet is az öreg Sárosynétől aki kérve kéri az öcsését, ne engedjen a meghívásnak. Horvát ismeri azt a viszonyt, mely őt hajdan leányához fűzte és olyas félet hallatott, mint aki nem szívesen eleveníti fel azokat a régi dolgokat, de sokkal büszkébb, semmint Irénnel ezt észrevétni akarná.

Ő szereti öcsését, féltékenyen őrzi leánya boldogságát, melynek megingásától annyira fél.

— Józsi köszöni a meghívást, de nem fogadja el, — mondta Horvát elébe siető nejének, ki látta, amint a levélhordó levelet adt férjének — tőle van a levél, el kell utaznia.

Irén nem szólt, bár bosszankodását alig tudta elpalástolni, anyjához sietett, hogy méltatlankodását kifejezze. Sárosyné asztalán egy nyitott levelet talált, a mely megmagyarázta a visszautasítást. Most már bántotta a férje féltékenysége, vége a kalandnak, mit oly szépen kiszínezett.

kezd, hogy a vámkezelésnél nemcsak ép a Balogh Döme panaszaifolytán kiderült szabálytalanságokra bukkant a vizsgálat. Több eset is derült ki, ám nem mindig rosszakarat, nem nyereség után való vágy vezette a közveket, kik a szabálytalanságokat elkövették, hanem a szabályrendelet hézagossága, a tisztviselők tájékozatlansága, szabályrendeletjavítása iránt egyébként intézkedett már a vámmellenőrző bizottság, melynek jelentése idekerül a közgyűlés asztalára. A vizsgálatot rendszeresen vezetik. A feljelentéseket nem lehetett figyelmen kívül hagyni a város érdekében. A vizsgálat során egyébiránt semminő illetéktelen befolyás nem érvényesülhetett. Minden erejéből azon fog igyekezni, hogy a város vagyonát megoltalmazza.

Bordé Ferencz Balogh felszólalására válaszul, biztosíthatja, hogy a törvényes határozat értelmében a szarvasmarhák után szedett díjakat jogosan vették be.

Váradi Zsigmond szólalt még föl, röviden kifejtve, hogy a polgármester javaslatát a jövő havi közgyűlés elhalasztása dolgában nem fogadja el ily értelemben. Ugy kívánná módosítani, hogy a közgyűlés a szünet-idő utáni héten tartassék meg.

A közgyűlés ezután tudomásul vette a polgármester jelentését és elfogadta az abban foglalt indítványokat. Az adományozóknak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a város a villamosvasut ügyét megszünteti. A jövő havi közgyűlés elhalasztása iránt akként határoztak, hogy a szünetek után, október harmadik hetében hívják egybe a törvényhatósági bizottságot.

A főügyész javadalmazása.

A városi tisztviselők fizetésemelésénél a főügyési és ügyési állásokkal tudvalevően mostohán bántak el. Később akként akarták reparálni a dolgot, hogy a város részére teljesítendő munkálatok és szállításokra kötendő szerződések elkészítéseért díjakat szedhet a főügyész vagy helyettese. A miniszter azonban nem hagyta jóvá az erről alkotott szabályrendeletet. A város úgy módosította azt, hogy a szabályzatot, hogy a város szedi ugyan a díjakat, de év végén kiadja a főügyész részére. A miniszter már határozott. A díjak szedéséről szóló szabályzatot jóváhagyja. A leiratot bemutatták a közgyűlésnek. Ebben kifejti a miniszter, hogy nincs kifogása, hogy a befolyó összegeket a tiszt főügyész javadalmazására fordítsák, hogy a fizetés felemelésének mértéke egy bizonyos összegben a közgyűlés által határozatilag állapíttassék meg és a befolyó jövedelem csak ez összeg erejéig fordíttassék a tiszt főügyész javadalmazására; amennyiben a befolyó összeg nem fedezné, a különbözet a házi pénztárt terheli.

A közgyűlés a belügyminiszter leiratát további intézkedés végett kiadja a város tanácsának.

A közvetett adók.

Ismertettük a belügyminiszter leiratát a közvetett adókra vonatkozólag. A miniszter többek közt a pezsgő fogyasztása után szembeszökő csekély illetéket állapít meg, leiratában továbbá a pénzügyigazgatóságot jelöli ki arra nézve, hogy a mulasztások fölött elsőfokban ítélkezzék.

A tanács azt javasolta, hogy az eddigi állapotot tartják fenn s eziránt irjanak föl a miniszterhez.

Bertsey György szólott elsőnek a kérdéshez. Leleszen kelt a szegény emberek védelmére, akik ugyancsak fizetnek az élelmük után adót, minden fajta, míg a gazdagok (mert hogy gazdagok táplálkoznak pezsgóitallal) ime pár fillér adót fizetnek az italok után. Indítványozza, hogy informálják jobban a minisztert.

Váradi Zsigmond dr. erre nyomban konstatálja, hogy a pezsgő-forgalom csekély. A morális hatás szempontjából mindazonáltal hozzájárul Bertsey indítványához.

Bordé Ferencz egyenesen szükségesnek nem tartja, hogy a pezsgő után járó adót emeljék föl. Előnyösebb lesz sokkalta, ha ugy adóztatják meg a pezsgőt, mint bort. (Helyeslés.)

A közgyűlés nagy többséggel elfogadta ezután a tanács javaslatát.

Az új honvéd-kaszárnya.

A honvédelmi miniszter Nagyváradon a 4. honvéd gyalogezred részére, lehetőleg a városon kívül, új laktanyát akar építtetni s felkérte a várost, hogy a laktanya részére alkalmas területet adjon. A tárgyalások során a városhajlandó volt a terület átengedése, a tanács azonban kérte a minisztert, hogy az új kaszárnyát akként építtesse, hogy az egész 4. honvéd gyalogezred elhelyezhető legyen benne s így a Borosjenőben állomásozó zászlóaljat is helyezték át Nagyváradra. A honvédelmi miniszter leiratában kifejti, hogy a Borosjenői zászlóaljat katonai szempontból nem helyezheti át Nagyváradra, hanem a most itt állomásozó honvéd-gyalogság részére építik a laktanyát, ha a város megfelelő területet ad.

A tanács azt javasolta a közgyűlésnek, hogy a gázgyár mellett, a hadapród-iskolával szemben levő területet engedje át a város a honvéd laktanya helyéül.

A javaslatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

A közigazgatási bizottság féléves jelentését a közgyűlés tudomásul vette.

A közgyűlés elnapolása.

A tárgysorozatot hetedik pontjára a városligethez vezető ut megnyitása dolgában való előterjesztés tárgyalása volt kitűzve.

Rácz Mihály főjegyző azonban egyszeribe kijelentette, hogy a közgyűlés nem határozatképes.

Váradi Zsigmond dr. erre azt az indítványozta, hogy — miután a városatyák nagy része az ünnep miatt nem vehet részt a mai közgyűlésen, — halassza a bizottság holnapra a tanácskozást.

Milibák József a gyűlés elnapolása ellen szol. Nem talál okot az ülés megszakítására.

— Folytassuk!

— Halasszunk el!

Ilyen kiáltások hallatszottak, miközben az elnök szavazásra bocsátotta az indítványt, melyet nagy többséggel mellőztek.

Igy azután folytatták tovább a tanácskozást.

A kövezetvám megváltása.

Dési Géza dr. ismeretes indítványát tárgyalta most, a lótarló gazdák kövezetvám megváltása dolgában. A jogügyi bizottság tudvalevően legutóbb szintén az indítványozó álláspontját foglalta el a 19-ik § törlése nélkül azonban, minthogy a gazdák érdekeit ép ez a szakasz védelmezi.

A tanács a díjak tovább való szedése mellett foglalt állást és Dési indítványának mellőzését javasolta.

Bertsey György és Balogh Döme Dési indítványa mellett szólaltak föl, utóbbi élénk derűtség közben,

Ragány János főszámvevő az utadó és a kövezetvám közt fennálló különbséget fejtegette s érdekesen bizonygatta, hogy az igavonó marhák tulajdonosainak mindkét terhet kell viselniük.

Váradi Zsigmond dr. a 19. § jelentőségét magarázgatta s igyekezett kimutatni, hogy e szakasz szerint nem is lett volna szabad a díjakat eddig sem szedni s így jogtalanul 4000 forintot hajtottak ezen úton be. A jogügyi bizottságnak minden tagja azt javasolta, hogy szüntessék be a 19. §. alapján a díjak szedését. Önálló indítványt tesz a tanács javaslatával szemben, a 19. §. fentartása iránt s hogy az illetékeket ne szedjék tovább. (Helyeslés.)

Az elnök szavazásra bocsátotta a kérdést, mire 22 szóval 20 ellenében Váradi Zsigmond dr. indítványát fogadta el a közgyűlés a tanács javaslatával szemben.

Az izraelita hitközség részére kisajátított temetőrész átadása iránt benyújtott kérelmet a közgyűlés teljesítette.

Államsegély az iskolákra.

Nagyvárad város évenkénti óriási kiadásával szemben az állam 7000 frt segéllyel járul a községi iskolák fenntartásához. Dr. Sipos

Árpád iskolaszéki elnök megokolt előterjesztésére a tanács javasolta, hogy ismételtlen irjon fel a város, az államsegélynek 14,000 koronára leendő felemelése iránt.

A közgyűlés a tanács előterjesztését elfogadta.

A gyermekkórház.

A tanács előterjesztést tett a gyermekkórház mielőbbi berendezésére és megnyitására. A közegészségi és jogügyi bizottság véleményének mellőzésével azt a szabályrendeletet ajánlja elfogadásra a tanács, a melyet egy szakértő bizottság állított össze. A míg a kórház alapjának jövedelme részben le van kötve, a házipénztár kölcsönözne 4000 koronát évenként a kórház céljaira.

Dr. Váradi Zsigmond azt kérdi, hogy a 4000 korona kölcsönre vonatkozólag megkérdezték-e a pénzügyi szakbizottságot?

Dr. Buljovszky József nem látja szükségét, hogy a pénzügyi bizottságot megkérdezzék ez irányban; csak a szabályrendelet miatt hozzák az ügyet a közgyűlés elé. A kórház, legalább egyelőre, nagyon szerény keretben lesz s a 4000 korona sem fog évenként kelleni. A kórház főleg az ambulans betegek gyógykezelésével fog megbecsülhetetlen szolgálatot tenni s a gyermekhalandóság apasztására hat közre. Ne halasszák a kérdést, hanem fogadják el a tanács javaslatát.

Ragány János szerint a gazdasági részt már korábban elfogadták s a keretet 12 ágyra állapították meg. Most csak a szabályrendeletet tárgyalják.

Dr. Váradi Zsigmond indítványozza, hogy 1-ször a szabályrendeletet adják ki véleményes jelentés végett a pénzügyi szakbizottságnak; 2-szor a szabályrendelet-tervezetet nyomassák ki s osszák szét a törvényhatóság tagjainak. Köszönetet mond az alapítónak, a kórház ügyeiért lelkesen küzdött dr. Hoványi Ferencznek és szép fejtegetéseért a polgármesternek, de azt tartja, hogy az ügyet komolyan meg kell fontolni. A jogügyi bizottsághoz nem tették át az összes iratokat s mégis sürgették a bizottság véleményét. Kifogásolja, hogy sok állás van szervezve a szabályzat szerint, a mely szabályzat nem jó.

Ragány János válaszol és védi a szabályrendeletet. Sok személyzet csak akkor lesz, ha az alap felszabadul. Ne halasszák tovább az ügyet.

Dús László főügyész szintén a szabályrendelet-tervezet kinyomatása mellett van. Kifogásolja, hogy a kórház a város tulajdonán van feltüntetve, holott csak az alap kezelője s így a kórház felügyeleti joga illeti meg. Sok stílári hiba van a szabályzatban.

Dr. Váradi Zsigmond indignálódva patant fel. Csodálkozik, mert most más szabályrendeletet terjesztenek elő, mint amelyet a jogügyi bizottsághoz küldtek véleményezés végett.

Ez vagy felületesség, vagy rosszakaratú félrevezetés. Komédiát ne játszassanak a bizottsággal, port ne hintsenek a szemükbe. (Meglépetés.) Most már indítványozza, hogy a jogügyi bizottságnak is adják ki a most előterjesztett szabályzatot.

Dr. Buljovszky József nem tudja, mit tárgyalt a jogügyi szakbizottság, de a szabályzatba a miniszteri utasítást vették be betűről-betűre. Majd rátér, hogy Budapesten is 1865-ben 8 ágygyal nyitották meg a gyermekkórházat s ma is az akkori szabályzat van érvényben.

Ragány János kijelenti, hogy ő nem felelős, ha más szabályrendeletet adtak ki a jogügyi szakbizottságnak; csak a jegyző lehet a hibás e tekintetben.

Becskay Lajos mellett szólalt fel, hogy adják ki a jog- és pénzügyi szakbizottságnak azzal, hogy a jövő közgyűlésre véleményüket terjeszszék elő.

Dr. Hoványi Gyula azt kívánja, hogy költségkímélés szempontjából a lapokban tegyék közzé a szabályzatot. Különben is kevés igaztással el lehet fogadni a szabályzatot.

Kunz Gusztáv a halasztás ellen szól.

Szavazásra kerül a sor, a többség a halasztás ellen szól s belement a szabályrendelet-tervezet részletes tárgyalásába.

Ezután pontonként tárgyalták a szabályzatot.

Lényegesebb módosítások: Az egyik §-t akként módosították, hogy a kórház a város kezelése és felügyelete alatt áll.

Sipos Orbán javaslatára bevették, hogy az orvosokat és alkalmazottakat a polgármester nevezi ki. Ezenkívül indítványára utasították a jegyzőt, hogy magyarosabban stylizálja a szabályzatot.

Dr. Vucskics Gyula indítványára módosították az ápolónőkről szóló szakaszt s bevették, hogy az ápolást betegápoló apácák teljesítik.

Dr. Hoványi Gyula indítványára módosították az illető szakaszt, hogy az ápolási díjakat évről-évre, az igazgató-tanács véleménye alapján a törvényhatóság állapítja meg.

Igy a szabályzatot elfogadták.

A helybeli iparosok mellőzése.

A tanács előterjesztette, hogy a kir. főügyészség részére egyelőre az Apolló épületét alakítsák át s szereljék fel.

A butorok és felszerelésre árlejtést irtak ki s 3 pályázat érkezett be. Az előirányzott összeg 3066 forint volt.

Pályáztak: 1. Barza József kárpitos, csak a kárpitos munkákra s az erre előirányzott 664 forintból 12 százalékot enged; 2. Preisz és fia butorkereskedő, az összes felszerelésre, engedett 3 százalékot; 3. Lamberger és társas (Debreczen) az összesre s 14 és fél százalékot enged.

A tanács a legolcsóbbat, a Lamberger ajánlatát ajánlja elfogadásra.

Pótlólag Kunz József és társas cég adott be ajánlatot az összes felszerelésre s 15 százalékot enged.

Bertsey György szégyenletesnek tartja, hogy Nagyvárad városának a saját iparosai mostoha gyermekek. A 3000 forintos munkánál nyolcz féle szakiparosnak van munkája. Fel kellett volna szólítani a városnak dolgozó szakiparosokat, vagy más váradai iparosokat a munkálatokra. De országosan meghirdették a munkálatokat. Mibe került a sok hirdetés? Hát a váradai iparosok megbízhatatlanok? Nem szakonként adják ki a munkát, hanem az egész összekavarták, hogy egy vállalkozó kapja meg. Köszöni Kunznak, hogy utóajánlatot tett, de a tanácsos eljárását nem érdemelték meg a helybeli iparosok. A kir. Tábla egész berendezését váradai iparosok készítették s meg vannak vele elégedve. Kimutatja, hogy a miniszter is pártolja a helyi ipart, ott van a hadapródfiskola berendezése elég például. Utasítsák a gazd. tanácsost, hogy a nagyváradai iparosoknál rendelje meg a város szükségleteit. Különben nincs kifogása az ellen, hogy a szállítást most Kunznak adják.

Komlóssy József tanácsnok visszautasítja az insinációt. Ő nem választhatja ki, hogy melyik nagyváradai iparos megbízható. Van módja a törvényhatóságnak, hogy ne fogadja el az ő előterjesztését.

Dr. Bulyovszky József indítványozza, hogy a Kunz cég ajánlatát fogadják el.

A közgyűlés egyhangulag a Kunz cég ajánlatát fogadta el.

*

Az állati hullaégető kemence már évek óta fel van építve. A tanács most javasolja, hogy vegye át azt a város. A költség 3000 forint.

Balogh Döme ellenezte az átvételt, mert az új dögtér a Wolfi-korcsmánál fogják létesíteni s akkor el kell a kemenczét bontani.

Busch Dávid és ifj. Rimler Károly felvilágosítása után a tanács javaslatát elfogadták.

Két munkaképtelenné vált hegyőr részére évi 60—60 forint kegydíjat szavaztak meg.

A tanács előterjesztést tett, hogy a kir. törvényszék és a hadapródfiskola előtt készített aszfalt járda nem jó s így ne vegye át a város. A vállalat kéri, hogy helyreállíthassa a járdákat. A hazai aszfalt részvénytársaság hajlandó a járdát megfelelően elkészíteni négyszög-méterenként 4 forint 50 krért.

Elhatározták, hogy a járdákat nem veszik át, hanem a vállalkozó kárára nyilvános árlejtés útján elkészítetik.

A »Fekete-Sas« és a Széchenyi-fogadó bérleti szerződését jóváhagyták. Özv. Jakab Vilmosné és Kohn Adolf nagyváradai lakosok boltbérlet iránti; Pollacsek Zsigmond és Schwarcz Mór boltbérlet átruházása iránti; az Izsák Szidortól átvett földiek bérletére megkötött szerződést jóváhagyták.

Keller Józseffel a színház fűtő berendezésére megkötött szerződést jóváhagyták.

Az árvaszék előterjesztését a Földesi Piroska kórházi gyógyköltsége ügyében elfogadták.

Lukács Ödön aljegyzőnek 6 heti, Mátray György számtisznek három havi, Mertz Antal kórházi biztosnak négy heti szabadságidőt engedélyeztek.

Buzgó Ferenczné, Tárnok Ilona és Puskás Emilia szülésznoi oklevelüket meghirdetik.

Ezzel fél 7 órakor este a közgyűlés véget ért.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Szeptember 15. A jogakadémia Veni Sanctéja.

Szeptember 16—17. Lőverseny.

Szeptember 18. Központi választmány ülése a városházán.

Szeptember 19. Nyugdíjbizottság ülése.

Szeptember 19. Községi jegyzők ülése.

Szeptember 20. Biharvármegyei közgyűlése d. e. 9 órakor.

Szeptember 20. A biharmegyei gazd. egyesület igazg. vál. ülése d. u. 8 órakor a vármegyeház nagytermében.

Szeptember 20. Értekezlet a községi hitelszövetkezetek tárgyában d. u. 3 órakor a vármegyeház nagytermében.

* **A pápa betegsége.** Mint Rómából jelentik, XIII. Leó pápa gyöngéledése még mindig tart, sőt kezd aggasztóvá lenni. A pápa anynyira gyöngé, hogy feltétlen pihenésre van szüksége. Az orvosok ezért meghagyták, hogy a pápa egyáltalában ne adjon audienciákat, sőt lehetőleg ne fogadjon senkitse magánál.

* **A püspöki konferencia.** A püspöki kar ma kezdte meg ülését Vaszary Kolos hercegprimás elnökle alatt. A konferencia üdvözlő táviratot küldött a pápa Ő Szezségének. Az ülés jegyzője Hettyey Sámuel pécsi püspök. Előbb a közoktatásügyi kérdéseket vették tárgyalás alá, azután pedig a kath. autonómiának a 27-es bizottság által megállapított tervezetét. A tárgyalást ma folytatják.

* **A joghallgatók Veni Sanctéja.** Ma délelőtt lesz a joghallgatók évmegnyitó ünnepélye, ami délelőtt 10 órakor kezdődik a Premonstrei-rend templomában, ünnepélyes Veni Sanctéval. — A mise után az ifjuság az aka-

démia disztermébe megy, hol dr. Bozóky Alajos kir. tanácsos igazgató megnyitó beszédet mond, majd dr. Magyary Géza jogakadémiai tanár értekezést olvas fel. A megnyitó ünnepélyre az igazgatóság meghívta a város előkelő férfait.

* **Wolafka püspök betegsége.** A fővárosi lapok *Volafka* Nándor makariai püspök betegségéről a következőket írja: A mária-pócsi bucsura indultak a debreczeniek a múlt hét forró napjaiban s a püspök kijelentette, hogy a bucsusok élén ő maga fog menni és pedig természetesen gyalog, mint a többi bucsusok. »Nagy a forróság, méltóságos ur — intették őt a bizalmasai, — méltóságod nem mai gyermek — könnyen megárlhat az a hosszú út Mária-Pócsig.« »Van-nak bucsusok közt öregebbek is, mint én, — válaszolt a püspök — ha azokat fenntartja hitük, a lekipászoruknak sem szabad itthon rekedni.« És az öreg ur nekiindult a nagy utnak. Hanem a forró napsugarak csakugyan megártottak az egészségének. Nagy-Létánál oly rosszul lett, hogy jártányi ereje sem maradt és az ottani plébánián ágyba kellett feküdnie. Nagy forróság jött rá és két napig szinte magánkívül volt. Szombaton délután kezdett jobban lenni s minthogy éjjel már csak negyven fokos láza volt — reggel behajtatott Debreczenbe és hétfőn ő tartotta meg a gyászmisét Erzsébet királynéért. »És ha visszaesés lesz ebből és méltóságodra végzetessé válik ez a megerőltetés?« — kérdezték ismét tőle a mise előtt. »Szeretem az életet, válaszolt vidáman a püspök, azt hiszem dolgom is van még a földön, de ha a jó Isten úgy rendelné, hogy az oltár előtt érjen az utolsó óráim, szent hivatásom teljesítésében — annál szebb halált csakugyan nem kívánhatnék magamnak.« A gyászmise után dr. Wolafka ismét rosszul lett, láza újra jelentkezett és azóta a hőslékű főpap megint ágyban fekvő súlyos beteg — mint kötelességtudásának áldozata. Debreczen lakossága valláskülönbség nélkül aggódva lesi a beteg ágyától jövő híreket és szívből óhajtja gyors felgyógyulását.

* **A főorvos kérelme.** Az új járványkórház a város egyik távolosó végén van s a város belső részéről még kocsin is hosszabb idő alatt lehet kijutni. A szegény betegekkel meg-esik az is, hogy a beszállítás elrendelése után csak 8—10 óra múlva jutnak be a kórházba. Van ugyan modern berendezésű beteg és ruhaszállító kocs a járványkórházban, de ha igénybe akarják venni, előbb a város majorjából kell kérni és kivinni lovakat a kocs vontatásához. Ez tarthatatlan állapot. Dr. Baróthy Ákos v. főorvos előterjesztést tett a tanácshoz, a melyben alaposan kifejti, hogy a mostani rendszer közegészségi tekintetben mennyire hátrányos. Kéri, hogy a járványkórházhoz 2 lovat és egy kocsist rendeljenek ki állandóan, aki szükség esetén mindig kéznél legyen. A kórháznál istálló ugy is van építve.

* **Gyászrovat.** Tegnap délután 4 órakor tették örök nyugalomra Márton István megyei közigazgatási gyakornok holttestét, nagy részvét mellett. A temetésen megjelent a megyei tisztikar egy része is Papp János főjegyzővel élén, ki az elhunyt szegénységbe jutott családja részére gyűjtést indított.

* **Hogy kerülne kevesebbe a tűzoltóság?** A város gazdasági ügykezelésének reformja alkalmából érdekesnek tartjuk fölvetni a kérdést, hogy a város továbbra is házilag kezelje a tűzoltáshoz és a hivatalos kiküldetésekre szükséges lótarast, vagy bérlet útján szerezzé be a lovakat? A város ugyanis ezidőszent 18—20 lovat tart drága pénzben, amelyek egyrésze a tűzoltók rendelkezésére áll az istállóban, sokszor heteken keresztül, mert tűz — hál' Istennek — nincsen, a másik része a mérnöki hivatal, rendőrség stb. tagjait viszi kiküldetésekre. Ez a városnak évente 19—20 ezer korona kiadásba kerül. Ez pedig igen sok, ha azt nézzük, hogy évente

alig 20—25 tüzeset fordul elő s ezért kocsik és tüzoltók ezenfelül külön ösztöndíjban részesülnek. Egy tekintélyes bizottsági tag közli velünk, hogy Szabadkán erősebben van szervezve a gazdaság. Ott ugyanis a városi a fiakkeresek lovait bérlik ki tüzoltási célokra. Két lóval jár a fiakkeres fuvarra, 2 lóval pedig reggel 6-tól déli 2 óráig a tüzoltóortanyában áll a tüzoltókocsi mellett. Délután felváltja lovait, melyek az ortanyában ugyanis csak pihennek, mert ritka a tüzeset. Ezért a fiakkeres mérsékelt díjat kap s a mellett, hogy a városnak csak *negyedrésze* kerül a lótarítás ily módon, mint azelőtt, még biztos jövedelmi forrást nyit polgárainak, kik gyarapodnak s adót fizetnek. A tisztviselők kiküldetésére pedig bérelt kocsik állanak rendelkezésre s azokat óraszámra fizetik előre ki-alkudva. Ez a rendszer igen helyes s nálunk is lényegesen csökkentené a kiadásokat. Egy diszfogat a kiadásokat nem nagyon emelné s az megmaradhatna 2 lóval. Ezt a tervet, mint a város érdekeire igen hasznosat, ajánljuk a tanács figyelmébe. A házi kezelés fölhagyása emellett indokolt és hasznos dolog lenne.

* **Meghívó.** Van szerencsém az országos orvos-szövetség nagyváradi fiókjának t. tagjait az orvosegyet helyiségében f. hó 15-én d. u. 5 órakor tartandó *rendkívüli közgyűlésre* tisztelettel meghívni. Nagyvárad, 1899. szept. 13. Dr. Grósz Menyhért titkár.

* **A megmérgezett tisztikarról** irt ujdonságunkhoz pótlólag azt az illetékes helyről vett értesülést közöljük, hogy a baj nem volt olyan komoly, mint első pillanatra gondolták. Csak négyen lettek rosszul s másnap az egész tisztikar kivonult a gyakorlatra.

* **Uj váltóúrlapok.** A most használatban váltóúrlapokat csak ez évig lehet felhasználni. Október 1-étől kezdve az új váltóúrlapok lépnek érvénybe, melyek már koronaértékre szólnak. Azaz, kik október 1-je után régi váltót használnának, pénzbürség alá esnek, mert a régi váltóúrlapokat úgy fogják tekinteni, mintha azok bélyeggel ellátva nem is volnának.

* **Három katona halála.** Feisritz mellett, a hadgyakorlatok alkalmából, mint Bécsből jelentik, súlyos szerencsétlenség történt. Több katonát a gyakorlatok alatt napszúrás ért és három közülük ma meghalt.

Az ausztriai árvizek.

Az előntött vidékről érkező hírek kétségbeesztők. A táviratokból, melyek onnan jönnek, kiténik, hogy óriási katasztrófáról van szó. A kár kolosszális nagy. Az a hír, hogy tegnap egy hid összeomlása következtében 20 ember az életét vesztette, szerencsére tulzott, de a katasztrófa így is borzasztó, mert három ember halt meg a szerencsétlenség következtében.

Erre vonatkozólag vettük a következő távirati értesítést:

Gmunden, szept. 14. Az eső ma hajnalban 3 órakor elállt. A felső vidéken apad a víz.

Payerbach, szept. 14. A tegnapi hidbeomlás a középső pillérek alámosása következtében oly hirtelen történt, hogy két tüzoltó és egy gazda már nem menekülhetett és a vízbe fullt. Az ég derülni kezd. A vízapadóban van. A kár igen nagy.

Salzburg, szept. 14. A víz tegnap előntötte a várost és néhány szomszédközséget. A vízállás magasabb, mint 1899-ben volt. Min-

denütt katonaságot rendeltek ki segítségül. Valamennyi vasuti összeköttetés megszakadt. Derülni kezd és a víz apad.

Prága, szept. 14. Itt nincs árvízveszély.

München, szept. 14. A királyi rendőrigazgatóság jelenti: Ma éjjel a víz áttörte az Isar védtöltését és Mühlendorf és Rottenbach között alámosta a folyó hidjának pillérjét, aminek következtében a 977. számú vonat lezuhant. A vonat körülbelül 3 méternyi mélységben víz alatt van. A vonat személyzete odaveszett, kivéve Neuhauser kocsikezelőt, aki azt mondja, hogy utasok nem voltak a vonaton. A vonaton a következő személyzet volt: Glockner mozdonyvezető, Obermayer fűtő, Brendl segédűtő, Wallbrunn vonatvezető Jahn és Lutz kalauzok, valamennyien rosenheimiek. Az eső ma reggel elállt, a hegyek közül azonban azt jelentik, hogy a múlt éjjel ismét felhőszakadás volt s így újabb áradástól kell tartani.

Linz, szept. 14. Kleinmünchen mellett átszakadt a töltés. Lambach mellett a Traun hidját elsodorta az ár, úgy szintén Wels mellett a töltést. Az árvíz nagy pusztítást vitt véghez. Kohlstatt a legnagyobb veszedelemben forog. Sok ház beomlott. Ischlben a Traunnak valamennyi hidját elvitte a víz. Hidászokat küldtek ki segítségül. (M. T. I.)

Gmunden, szept. 14. A gmundeni Seebahnhof víz alatt van. Az eső szakadatlanul esik. A víz folyton árad és már meghaladta az 1897-iki vízállást. A gmundeni Traun-hid nagy veszélyben forog. Gmunden maga teljesen el van árasztva. A helyzet reménytelen. (M. T. I.)

Neunkirchen, szept. 14. A Schwarza folyó vízállása jóval nagyobb, mint 1897-ben volt. Payerbachban a község köhidját este 10 órakor elsodorta a víz. Attól tartanak, hogy több emberélet is elpusztult. A víz apadóban van. (M. T. Ir.)

IRODALOM.

Dr. *Perjéssy* Mihály nagyváradi kir. ügyész **„Bűnvádi perrendtartás és magyarazata”** című könyvének II-ik kötete a napokban fog megjelenni.

E kötetbe „az esküdtbíróságokról” (1897. XXXIII.) a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről (1897. XXXIV.) rendelkező törvények, az életbeléptetési rendeletek, új büntető ügyviteli szabályok, ügyészi utasítás, — szóval mindazon rendeletek be vannak foglalva, melyek a bűnvádi perrendtartással összefüggésben állanak. Így a két kötet az új bűnvádi eljárást szabályozó összes törvényeket és rendeleteket felöleli.

Mindenik törvény, illetve rendelet elé egy általános ismertető és a §-ok után ezekre kiterjedő részletes magyarázat van fűzve, végül betűrendes tárgymutató csatolva.

A könyv nagyobb alakú, könnyen kezelhető zsebkiadásban jelent meg.

A most megjelenő II-ik kötet előfizetési ára 2 frt, a két kötet együtt 3 frt 50 kr. Előfizetni lehet a szerzőnél Nagyváradon.

Igazságszolgáltatás.

Megakarta az édes apját löni. Tegnapi számunkban részletesen megemlékeztünk *Duma* Mikuláj hengeresi lakos bűneiről, aki a tavaszon egy éjszaka megakarta az édes apját löni. Az elvetemedett fiatal legény azonban nem jól célzott, mert a golyó az apját nem ölte meg, hanem egész életére nyomorékká tette, a

menyiben a törvényszéki orvos véleménye szerint az öreg paraszt munkára örökre képtelen.

A törvényszék tegnap folytatta ennek az ügynek a tárgyalását.

A tegnapi napon a terhelő tanúk következtek. Nagyon terhelően vallott *Pisarszki* Pál esendő-örsvezető, aki elmondta, hogy a vádlott előtte önként bevallotta a tettet s előadta a bűnjelt.

A tegnapi tárgyaláson a tanúk azt is igazolták, hogy a vádlott a kérdéses éjszaka nem volt odahaza, hanem kiment az apja után az erdőbe.

A bizonyítási eljárás befejezése után dr. *Vámosi* Mihály szépen indokolt beszédben kérte a fiatal elvetemedett ember megbüntetését, míg a védő ügyvéd a vádlott ártatlanságát bizonyítgatva felmentését kérte.

A törvényszék *Duma* Mikuláj bűnösnek mondta ki s *öt és fél esztendei fegyházra* ítélte, amibe a vizsgálati fogságból három hónapot beszámított.

Az ítélet ellen úgy a kir. ügyész, mint a védő s a vádlott felebbezett.

A bűnjel raktár rossz. Több ízben megemlékeztünk már az új törvényszéki palota hibáiról, de úgy látszik a sorozatnak nem lesz soha vége.

Ujabbán arra jöttek rá, hogy a bűnjel raktár teljesen *hasznavehetetlen*, mert annyira nedves, hogy a bűnjelek néhány hó alatt teljesen hasznavehetetlenek, sőt sokszor felismerhetetlenek lesznek.

Igy a fegyverek s általában a vas-eszközök össze-vissza rozsdásodnak, a ruhanemű pedig összerohad.

A multkoriban egy paraszt-szűr szerepelt bűnjelként s amikor a szűr a papírból kipakolták, azt teljesen elrothadva, felismerhetetlen állapotban találták.

De így van ez minden bűnjellel.

Mint halljuk, ezen ügyben a kir. ügyész megkeresi a kir. törvényszék elnökét.

Gyárosok a bíróság előtt. Tegnap hosszasan beszámoltunk arról a tárgyalásról, mely a budapesti büntető bíróság elyiktanása előtt *Steiner* Ármín és Ferencz budapesti gyárosok ellen folyt, mert a kiállítás alatt egyik munkásuk az iparcarnok kupolájáról leesett és szörnyet halt. A vád gondatlanságból okozott emberhalálra szólt. A bizonyító eljárás kiderítette, hogy az illető munkás saját vigyázatlanságának áldozata, minek folytán a kir. ügyész a vádat elejtette és a bíróság mindkét vádlottat felmentette.

A potya pezsgő. A budaörsi állomáson több láda pezsgő állott felhalmozva. *Steer* János földmives észrevette a nagy rakás italt s nyomban munkához fogott, hogy a maga és pajtásai részére egy kis italt tegyen szert. A ládákat felbontotta s miután azokból 114 pezsgőt kiszedett, meginvitálta *Tatay* János, *Steer* József, *Szigeti* József és *Horváth* Károly napszámosokat, sőt *Ringel* József vasuti váltódórt is. A hatos kompánia apránként mind elfogyasztotta a lopott pezsgőt, de aztán szomorúra vált a kedvük. A szállítmányt feladó gyáros, *Hölle* Márton feljelentette őket s valamennyien törvény elé kerültek. *Steer* Jánost még egy más lopás miatt is vád alá fogták, melyet dr. *Reiter* Ferencz kárára követett el. A végtárgyaláson a királyi ügyész valamennyi vádlottat lopás büntetével vádolta, nem fogadhatva el azt, hogy a *Hölle* pezsgő a törvény értelme szerint való „élvezeti czikk” lenne, annál kevésbbé, mert az ellopott pezsgő két frtnál jóval nagyobb értékű volt. A törvényszék a védők meghallgatása után *Steer* Jánost egy évi, a többiekét két—két havi börtönre ítélte. Valamennyien felebbezték.

A gróf rokonai. Gróf *Zay* Miklós országos képviselőnek sok vesződsége volt két rokonával, *Dubovszky* Lipóttal és *Dubovszky* Lajossal, akiknek egyik uradalmában adott állást. A követelődző atyafiak, kik közül *Dubovszky* Lipót a gróf édesanyjának fivére, oda-

hagyták helyüket s ettől fogva folyvást molesztálták a grófot. Egymásután írták neki a leveleket s a mikor látták, hogy minden pumpolási kísérlet eredménytelen, váltót hamisítottak gróf Zay és nejeének nevére. Azt hitték ugyanis, hogy a botrányt elkerülendő a mágán rokon hallgatni fog s nem tesz feljelentést. De csalódtak, mert alig hogy Dubovszkyék a hamisított 5500 frtos váltót megóvatolták, a gróf teleggrafált a kir. közjegyzőnek s kijelentette, hogy a két Dubovszky ellen büntető panaszt emel.

A budapesti törvényszék a nemrég megtartott végtárgyaláson Dubovszkyékat két-két évi börtönnel sújtotta. Ma hirdették ki előttük a kir. Tábla ítéletét, amely megerősíti az első alkalommal kimért büntetést. Ugy a két elítélt, mint a közvádó felebbezett a Kuriához.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 2309 Hőh György hatóság elleni erőszak stb.
2310 Bartucz Viktória magzat elhajtás.
2372 Balogh Lajos gondatlanságból okozott testi sértés.
2537 Polya Mária s. t. lopás.
2696 Farkas Jakab sikkasztás.
2719 Janka Sándor erőszakos nemi közösülés.
2697 Blau Mórész rágalalmazás.
2813 Salamon Náthán s. t. testi sértés.
2814 Nagy József s. t. testi sértés.
2819 Pantin Leo testi sértés.
2820 Kuk Mikuláj s. t. lopás.
2859 Horváth Lakatos Vilma lopás.
2862 Boros Ferencz testi sértés.

Előadó: *Harmathy Károly.*

- 2295 Gr. Vass György és Jakabffy Gyula párviadal.
2324 Kanalas Mnyerlucz Pável s. t. testi sértés.
2365 Id. Megyery András halált okozó testi sértés.
2663 Ifj. Megyery András testi sértés.
2371 Gele Péter tűzvész okozás.
2624 Veisz Lajos s. t. lopás, orgazdaság.
2636 Fitere Mária sikkasztás.
2637 Pekerle Péter testi sértés.
3150 Fazekas János s. t. becsületsértés.
3473 Indrie Tógyer lopás.

Előadó: *Dr. Jározy Kálmán.*

- 2022 Boronits János — Labdás Péterné.
2109 Czukor László — Csáky János.
2155 Békési népbank — Pesti Imre.
2163 Orosházai takarékpénztár — özv. Csizmadia Andrásné.
2346 Junghausz Ernhardt cég bejegyzési ügye.
2352 Hirsch Kati — Szelle József.
2355 Schütz Vilmos — Zimmermann Lajos s. t.
2356 Csizmás Antonia — Bregyán Pável.

HIVATALOS.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

17320/99. rkpsz.

Hivatalos hirdetmény.

A közönség tájékozása és a netaláni zsarolások meggátlása céljából a f. évi szeptember 16. és 17-én a »Bóné-kut« melletti területen megtartandó üggető és löversenyek alkalmával a bérkocsi díjak a következőkben állapíttatnak meg.

1. Egész délutánra t. i. a löversenyterre ki és vissza várakozással együtt kétfogatu bérkocsi részére 4 frt, egyfogatu részére 2 frt 50 kr.
2. A löversenyterre ki, vagy onnan vissza kétfogatu bérkocsi részére 1 frt 40 kr, egyfogatu részére 80 kr.

Együttal szigorúan figyelmeztetnek a bérkocsi tulajdonosok és bérkocsisok, hogy tulkövetelések és előforduló zsarolások eseteiben a városi szabályrendelet ide vonatkozó rendelkezései alapján fognak büntettetni.

Nagyvárad, 1899 szept. 14.

Rendőrfőkapitányság.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *Az ördög pilulái.*
Szombat: *Faust* (opera.)
d. u. *Himfy dalai.*
Vasárnap este: *Az ördög pilulái.*

Bérletcsere. Hogy a páros bérletk is operát kapjanak e héten, az igazgatóság bérletcsereével 136. páros számban adatja szombaton *Faustot*, ehhez képest vasárnap „*Az ördög pilulái*”, 135. páratlan számban kerülnek színre.

Uj soubrett énekesnő. *Blätterbauer* Gizellát, a m. kir. Operaház tagját a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatósága — mint értesülünk — soubrett szerepekre szerződettetni óhajtja s e czélból az uj soubrett jelölt tegnap óta Nagyváradon tartózkodik és próbaénekel.

A kolozsvári színi szezon. A kolozsvári Nemzeti Színház a hét folyamán függesztette ki Kolozsvárt bérlethirdetését a társulat névsorával és a repertoírral. Az évad nevezetesebb ujdonságai a következők: Ezer év, Henschel fuvaros, Szőke Katalin, Hütelen, Arany asszony, Családi örömek, Robinsonok, A királyné apródja, Kuzovkin, A végrehajtó, Adorján báró, A fehér csikó vigjátékok és színművek. Cid, Britanicus és Oedipus tragédiák. Sulamith és Roland mester operák. A görög rabszolga, Unatkozó király, Utazás egy apa körül operettek. Lányok anyja, Bűnhődés népszínművek. — Színre kerülnek továbbá új be-tanulással: Medea, Judith és Holofernes, Cymbeline, XI. Lajos, Hernani, A velencei kalmár, Szentiván éji álom, Tudós nők, Aesopus, Figaró házassága, Csók, Szép Diego klasszikus tragédiák és vigjátékok. Faust, Ernani, Hugenották, A boissy boszorkány operák. Thuran Anna, Cifra nyomoruság, Agglegények, Mukányi, A szerelem bolondjai, Dolovai nábob leánya, Aranyember, Idegen nő, Otthon, Bűnös, Cydonia alma, Tündérújjak, Egy szegény ifju története, Szövetségesek, Gyöngéd rokonok színművek és vigjátékok. Furesa háboru, Szegény Jonathan, Kékszakállu herczeg, Üdvöske, Varázs hegedű, A három csőrü kacsza operettek.

TAVIRATOK.

Vilmos császár.

Berlin, szept. 14. A császár ma reggel Wildparkba érkezett és onnan később a császárnéval Hubertusstockba utazott. (M. T. I.)

Dreyfus nem kap kegyelmet.

Páris, szept. 14. A francia minisztertanács tegnap tárgyalta Dreyfus kegyelmi ügyét. Az összes miniszterek, közte Galiffet is pártolták Dreyfus megkegyelmezését, Loubet elnök azonban kijelentette, hogy most közvetlen az ítélet után ezt el nem rendelheti.

Vonatszerencsétlenség.

München, szept. 14. (Saj. tud. táv.) A Sar folyón a München és Mühldorf folyó közt levő hidat az áradás kimosta s a rajta keresztül Münchenbe menő vonat lezuhant, a személyzet elpusztult. Utasok nem voltak.

Halálozás.

Bécs, szept. 14. Stoerk dr. egyetemi tanár, a híres gégeorvos a lapok közlése szerint tegnap este meghalt. (M. T. I.)

A pestis.

Oportó, szept. 14. Tegnap itt újabb haláleset, ma pedig egy újabb megbetegedés fordult elő. A vasuti forgalmat holnap újra megnyitják.

Oportó, szept. 14. A pestis tanulmányozására ide érkezett külföldi orvosok hiábavalónak mondják az egészségügyi zárlatot. (M. T. I.)

A Foureau-Lamy-féle expedíció.

Páris, szept. 14. A Havas-ügynökségnek jelentik Tripolisból: Jó forrásból eredő jelentések megerősítik a Foureau-Lamy-féle expedícióra vonatkozó angol eredetű híreket. Az expedíció több héttel ezelőtt a Csad-tóhoz érkezett, azóta pedig semmit sem hallott magáról, ami arra enged következtetést, hogy az expedíció megsemmisülésének híre, ha ugyan igaz, Tripoliszon át érkezett Európába. Az algériai főkörmányság néhány futárt küldött ki az expedíció számára való utasításokkal, a futárok azonban még nem érthették el az expedíciót. (M. S. I.)

Finn ujságok megrendszabályozása.

Koppenhága, szept. 14. Helsingforsból érkezett jelentés szerint Wasa Nyheter, Uleaborgsbladet és Uusiman című borgai lapokat és a Tycemies című belsingforsi ujságot egy hónapra betiltották. A Lyapressen, Hufnuds Tadbldet, Uusi Suometar, Aftenposten és Wiborg Nyheter című ujságokat pedig megintették. (M. T. I.)

A spanyolországi mozgalmak.

Madrid, szept. 14. Silvela miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy a büntetőtörvény tervezett reformja főleg a széparisztikus törekvések ellen irányul. Az alkotmányos jogokat Biscayn kívül más tartományban nem függesztik föl. (M. T. I.)

Transzvál.

Pretória, szept. 14. Az angol kormány ma értesítette a transzváli kormányt, hogy noha gyorsan óhajt választ kapni a transzváli kormánytól, az ügy fontosságára való tekintettel mégsem akarja kényszeríteni a köztársaságot, hogy 48 óra alatt válaszoljon táviratára.

London, szept. 14. A Timesnek jelentik Pretóriából tegnapi kelettel: A brit ügyvivő tudomására adta a transzváli kormánynak, hogy az angol kormány kész hosszab időt engedni a Chamberlani táviratára adandó válasz elküldésére, mert az angol kormány csak azt akarja, hogy a feszült viszony megszüntetése lehetőleg gyorsítsák.

Fokváros, szept. 14. Afrikander-körökben azt beszélnek, hogy a tanszváli kormány legutóbbi táviratában közölt föltételeket elfogadja és a szuczerenitás kérdését az 1884-iki londoni egyezmény értelmében továbbra is érintetlenül hagyja. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

A szegedi kiállítási sorsjegyek huzása. A szegedi gazdasági kiállítás alkalmával rendezett sorsjátékon a következő számú sorsjegyeket huzzák ki.

A szegedi tanyát nyerte P. 30310 számú sorsjegy.

A második nyereményt A—8513 számú sorsjegy nyerte. Nyereménytárgy egy cséplőgép garnitúra kanalozóval.

3. nyereményt 3 ezer forint értékben egy takarmánykamra berendezést nyerte U—26477.

4. nyeremény petroleum motor I—34432. A további nyeremények a következők:

Hidmérleg D—22934.

Gazd. malom berendezés G—45887.

Vetőgépet nyertek: K—17287, D—33146, E—33772, F—4655.

Marhamérleget nyertek: C—33303D—22261.

Hatszáz korona értékben gazdasági tárgyakat nyertek: G—16901, G—14470, E—991, O—5903.

Négy száz korona értékben gazdasági tárgyakat nyertek: N—49790, R—38059, I—12275, G—4066, P—49124, S—2783, R—44844, M—46749, S—6350, B—10815.

Kétszázkorona értékben gazdasági tárgyakat nyertek: U—16303, D—27837, T—17507, S—11096, R—6753, S—12188, E—25393, V—23832, I—14331, B—23897.

Százkorona értékben gazdasági tárgyat nyertek: D—18455, P—9344, R—13665, N—27040, M—2471, C—21086, C—10406, C—2088, L—7575, F—34631, B—45314, S—2801, U—4120, S—10466, E—29989, N—5095, K—23363, R—2747, L—11502, B—38031.

A nemzetközi gabonapiacz helyzete.

Az a lázas állapot, a mely a múlt években csaknem minden nagyobb piacon honolt, mintha elmúlt volna; ma ugyanis mindenfelé bár higgadtabb, de kevésbé reális alapon nyugvó üzlet folyik. A kereskedelmi világ, mintha csak egy huron ütné az akkordokat, ellentétbe helyezkedve a gazdák véleményével, akik világ-szerre csupán arról beszélnek, hogy az idei termés a várakozásnak nem volt megfelelő s eredményre nézve jóval kisebb, mint a múlt évben volt.

A világtermés statisztikai adatai is ezt látszanak igazolni; tényleg a termés jóval kisebb az 1898-iki eredményénél s a kereskedelmi világ is kénytelen-kelletlen be fogja látni, hogy a fogyasztásnak megfelelő gabonamennyiség nem áll rendelkezésre, annál kevésbé, mert a kukoricatermés kilátások — legalább Európában — nem kedvezők.

Az amerikai Egyesült-Államokból is több panasz érkezik mostanában, mint csak pár hét előtt. Ott tehát szintén baj van a kukoriczában; tehát az a horribilis termés, a melyről oly gyakran hallottunk az utóbbi időben, aligha lesz meg az Unióban. Minthogy pedig a szemes kenyérmagvak hiányának ellensúlyozására csak a kukorica jöhetne figyelembe, továbbá a burgonya, a melynek jó eredménye több államban már szintén kétséges, ez okból nagyon valószínű, hogy a termés az idén igen szűken fogja kiadni a szükségletet. Elvégre is az, hogy melyek azok az államok, a melyek a világ rosszabb termése daczára kedvezőbb helyzetbe kerülnek, éppenséggel nem tartozik a dologra, bár hazánkuk is elég szép szerep jut ezen a téren.

Eltekintve azonban ettől a körülménytől, egész higgadtan konstatálnunk kell, hogy a gazdák igenis czélszerű volt bevégni a szeptemberi realizálásokat, amelyek már most világosabb képet mutattak a kampány jövőjéről. Bizvást lehet remélnünk a jobb piaci konstellációkat, kedvezőbb konjunkturákat. Itt ezen a dologon nem változtatnak már azok a nézetek sem, amelyek a világtermés kisebb eredményét is igyekeznek kétségbevonni. Az egész világon mindig Amerika, Oroszország és a dunai államok terméshozamának feleslegei döntötték el a nemzetközi piaczok szükségletének mérlegét, ha ezek az államok bőven arattak, azaz sok a felesleges, akkor mindig alacsonyok voltak az árak; az idén azonban itt nemhogy jó eredmény lett volna, hanem a normálisnál is jóval kisebb volt, sőt egyes részekben (Románia és Dél-Oroszországban) inséges termés volt, ennél fogva tehát attól lehet tartani, hogy a régi exportpiaczok még impottra is szorulnak.

Az exportpiaczok terméshiánya, azaz export feleslegének csekély méréve, a készletek általános hiánya és az európai államok rendes szükséglete, mind olyan tényezők, a melyekkel nemcsak a fogyasztóknak, hanem kereskedőknek is és pedig első sorban ezeknek, — számolnia kell. Nincsen sok gabona sehol, sőt annyi sincs, hogy a szükségletet fedezné. Okvetlenül előáll tehát a gabonáárak magasabb hullámozása és természetesen ez, egyszer a gazdák viszik el a pálmát — mert várni tudtak — azok elől, a kik el akarják hitetni a világgal, hogy az idén kitűnő termés volt. . . Bechrohm szerint a gabonapiaczok forgalma aug. hó első felében 1.240.000 quartet volt, a mi igen szép mennyiség, tekintve azt, hogy a múlt évben sem volt sokkal több forgalomban. De hát volt-e tényleg ennyi a forgalomban.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 14.

Az irányzat szilárd.	
Oszták hitel	— — — — — 373.—
Magyar hitel	— — — — — 385.50
Allamvasut	— — — — — 347.75
Rimamurányi	— — — — — 345.53
Magyar jelzálog	— — — — — 244.50
Salgótarjáni	— — — — — 341.—
Wagon-kölcsön	— — — — — 623.—
Villamosvasut	— — — — — 225.—
Magyar leszámítoló	— — — — — 353.25
Iparbank	— — — — — 104.25
Budapest közuti	— — — — — 404.50
Kereskedelmi	— — — — — 101.50
Délivasut	— — — — — 65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 14.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 40,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	— — — — — 8.43
Buza áprilisra	— — — — — 8.77
Tengeri szept.	— — — — — 5.04
Új tengeri	— — — — — 5.15
Rozs okt.	— — — — — 6.57
Zab okt.	— — — — — 5.14
Káposzta, repce, aug.	— — — — — 11.80

Bécs, szeptember 14.

Az irányzat szilárd.

Oszt. hitel	— — — — — 372.10
Magyar hitel	— — — — — 384.—
Allamvasut	— — — — — 346.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 14-én

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — — 117.75
Magyar koronajárdék	— — — — — 95.20
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	— — — — — 120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	— — — — — 100.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — — 120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — — 99.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — — 99.75
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	— — — — — 96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — — 161.75
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — — 140.—
Oszták járdék papirban	— — — — — 99.75
Oszták járdék ezüstben	— — — — — 99.75
Oszták járdék aranyban	— — — — — 118.—
Oszták korona járdék	— — — — — 100.10
Oszták államsorsjegyek	— — — — — 100.37
Oszták magyar bankrészevény	— — — — — 9.07
Magyar hitelbankrészevény	— — — — — 224.—
Oszták hitelintézeti részevény	— — — — — 378.75
Párisi vista	— — — — — 246.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — — 58.90
Németbirodalmi márka	— — — — — 120.60
London vista	— — — — — 47.70
20 márkás arany	— — — — — 11.76

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evadberlet 134. szám.

(Páros sz.)

Kisbérlet 124. szám.

(Páros sz.)

Ma pénteken, szeptember hó 15-én, a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével: fényes kiállítással, harmadszor:

AZ ÖRDÖG PILULÁI.

Látványos bohóság 3 felvonásban, 15 képben, énekkel és tánczcal.

A képek címei: I. felvonás: »A bűvös pilulák«. 1. kép: »A boszorkány receptje«. 2. kép: »A pilulák ereje«. 3. kép: »A menekülők és üldözők«. 4. kép: »A boszorkány-tanya«. 5. kép: »A bohóság istennője«. 6. kép: »Tündérország«. II. Felvonás: »A bohóság és a boszorkány küzdelme«. 7. kép: »A varázsfűrt«. 8. kép: »A bolondok háza«. 9. kép: »A gyilkos beretva«. 10. kép: »A levegőbe repült vonat«. 11. kép: »A bűvös vacsora«. 12. kép: »A bohóság kertje«. III. felvonás: »A bohóság diadala«. 13. kép: »A megzavart esküvő«. 14. kép: »A megifjodott boszorkány«. 15. kép: »A bohóság birodalma«.

A darabban előforduló tánczok:

1. Az VI. képben: »Nagyfejűek táncza«. Tánczolták: Stadler Fr., Szabó D., Gerzsák K., Barabás K.

2. A XII. képben: »A kéményseprők táncza«. Tánczolták: 10 apró kéményseprő.

3. A XV. képben: a) »Nagy díszfelvonulás a bohóság alattvalóival«.

b) »Matróz-táncz«. Tánczolták: Farkas Emma, Lengyel Klári, Lengyel Margit, Miklósi Margit, Miklósi Mariska, Vankó-Zách Terka, Stadler Frigyes.

c) »Grosswardein«. Tánczolták: Fehérvári Anna, Fehérvári Erzs, Fehérvári Miska, Lengyel Irén, Szabó Erzs, Winkler Katica.

Hely árak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 8 forint. Tálalás: I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sor 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, szeptember hó 16-án ez idényben utólszor:

F A U S T.

Nagy opera 5 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Új festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad. Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsilackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piacz-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Bihar megyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 30—50

Legolcsóbb bevásárlás!